

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ
เลิกสูบบุหรี่ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

นางสาวอุลิสซา ชุคบุญธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-962-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016525

17356374

THE RELATIONSHIPS BETWEEN MEDIA EXPOSURE AND
HEALTH BELIEF OF STOP SMOKING PROGRAM PARTICIPANTS
OF HEALTH DEPARTMENT, BANGKOK METROPOLIS

Miss Ulichsa Chudboonthum

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Public Relations
Graduate School
Chulalongkorn University

1990

วิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความเชื่อทางสุขภาพ
ของผู้เข้าร่วมโครงการเลิกสูบบุหรี่ของสำนักอนามัย
กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวอุลลิษา ชลบุญธรรม

ภาควิชา

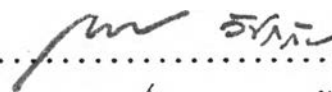
การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล เบญจรงค์กิจ

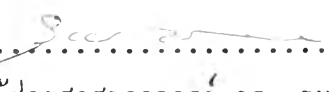

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. อุทรา วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพรัช ไชยจรรยา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุบล เบญจรงค์กิจ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นีระ จิรโสดง)

อุติษฐา ชุตินุญชรธรรม : ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความ เชื่อทางสุขภาพของผู้เข้า
ร่วมโครงการ เลิกสูบบุหรี่ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (THE RELATIONSHIPS
BETWEEN MEDIA EXPOSURE AND HEALTH BELIEF OF STOP SMOKING PROGRAM
PARTICIPANTS OF HEALTH DEPARTMENT, BANGKOK METROPOLIS.) อ.ที่ปรึกษา :
ผศ.ดร.ยุบล เบญจรงค์กิจ, 126 หน้า. ISBN 974-577-962-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับข่าวสารกับความ เชื่อทาง
สุขภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ เลิกสูบบุหรี่ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150
คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการ เลิกสูบบุหรี่จากสื่อโปสเตอร์
มากที่สุด และส่วนใหญ่มีความรู้สึกรู้สึกต่อข่าวสารในระดับดีมาก ส่วนในเรื่องความเชื่อทางสุขภาพนั้นพบว่า
เกือบทั้งหมดมีความ เชื่อทางสุขภาพอยู่ในระดับสูง โดยมีการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการ
สูบบุหรี่สูงที่สุด

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ปริมาณการรับข่าวสารที่เกี่ยวกับการ เลิกสูบบุหรี่ มีความ
สัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับองค์ประกอบ 2 ด้านของความ เชื่อทางสุขภาพ คือ การรับรู้เกี่ยวกับ
โอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ และการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการ เลิกสูบ
บุหรี่ แต่เมื่อวิเคราะห์ต่อไปด้วยวิธีวิเคราะห์พหุคูณถดถอยแบบขั้นตอน พบว่า ปริมาณการรับข่าวสารไม่
สามารถอธิบายองค์ประกอบความ เชื่อทางสุขภาพได้ในทุกด้าน ส่วนความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อข่าวสารที่เกี่ยวกับการ
เลิกสูบบุหรี่ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความ เชื่อทางสุขภาพ
โดยสามารถอธิบายการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ได้ร้อยละ
26 อธิบายการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการ เลิกสูบบุหรี่ได้ร้อยละ 20 อธิบายการรับรู้เกี่ยวกับความ
รุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ได้ร้อยละ 8 และอธิบายการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการ เลิกสูบบุหรี่
ได้ร้อยละ 5

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติต *นิติต*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ยุบล*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ULICHSA CHUDBOONTHUM : THE RELATIONSHIPS BETWEEN MEDIA EXPOSURE AND HEALTH BELIEF OF STOP SMOKING PROGRAM PARTICIPANTS OF HEALTH DEPARTMENT, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. YUBOL BENJARONGKIJ, Ph.D. 126 pp. ISBN 974-577-962-8

The purpose of this study is to examine the relationships between media exposure and health belief of the participants in stop smoking program of Health Department, Bangkok Metropolis. One hundred and fifty respondents are randomly selected from participants of this program.

It is found that the respondents receive the antismoking messages mostly from Poster and they are highly aroused by fearing messages. In terms of health belief, it is found that most of them maintain their health belief at a high level and the perception on severity of illness caused by smoking is the highest among the four dimensions of health belief.

Findings from correlation analysis show that media exposure on antismoking messages is positively and significantly related to two dimensions of health belief, one is perceived susceptibility of illness caused by smoking and the other is perceived barrier of quitting smoking. However the Stepwise Regression Analysis shows that media exposure is not related to any of health belief dimensions. Fearing messages on antismoking is positively and significantly related to all the health belief dimensions. According to the Stepwise Regression Analysis, fearing messages is the only factor that explain the four dimensions of health belief, it can explain 26 percent of respondents' perceived susceptibility of illness caused by smoking, 20 percent of respondents' perceived benefit of quitting smoking, 8 percent of respondents' perceived severity of illness caused by smoking and 5 percent of respondents' perceived barrier of quitting smoking.

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
 สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
 ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ *Om Jan*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Se*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากบุคคลผู้มีพระคุณหลายท่าน นับตั้งแต่อาจารย์ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สุบล เบญจรงค์กิจ อาจารย์กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.นันทิระ จิระโสภณ และผศ.นันทินี เชษฐรรษา อีกทั้งยังได้รับความเมตตาอย่างยิ่งจาก ดร.ชชนวนทอง ธนสฤภาญจน์ อาจารย์ประจำภาควิชา สุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่อง ทฤษฎีความเชื่อทางสุขภาพแก่ผู้วิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยยังได้รับความเมตตาอนุญาตจาก น.น.ช.จิต ชูปัญญา รองผู้อำนวยการสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ให้สามารถกระทำการนี้ได้ ณ คลินิกยาเส้นติด 5 ศูนย์บริการสาธารณสุข 4 ดินแดง และยังได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากเจ้าหน้าที่ประจำคลินิก คือ พ.ญ.สุวณี รักธรรม และ คุณแพรวนิมน์ ประโทนเทน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ. ที่นี้

นอกจากนี้ยังมีบุคคลผู้ใกล้ชิดและเป็นผู้มีพระคุณสูงสุดคือ บิดามารดาของผู้วิจัย ซึ่งตลอดเวลาที่ผ่านมาได้ให้ทั้งแรงจูงใจและกำลังใจ จึงทำให้ความสำเร็จครั้งนี้บังเกิดขึ้น

และยังมีอีกบุคคลหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ คือคุณวัฒน์นันท์ ครุฑเสนา เพราะความราบรื่นสะดวกสบายทั้งมวลในการทำวิจัยครั้งนี้บังเกิดขึ้นจากการ "ให้" ของบุคคลผู้นี้

ท้ายสุดขอขอบพระคุณคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันมีค่ายิ่งต่อชีวิต

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญเฑาะวราง.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของไ้ญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	13
ไ้ญหานำวิจัย.....	13
สมมติฐาน.....	14
ขอบเขตของการวิจัย.....	14
ทั้ลคกลางเบ่องต้แ.....	15
นิตามศัพท์.....	15
ปะวะโทษที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ทฤษฎีทางด้านการสื่อสาร.....	17
ทฤษฎีความเชื่อทางสุขภาพ.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้การสื่อสารในไ้ญหาการสูบเบหรี.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางสุขภาพ.....	29
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	32
ประชากร.....	32
การเลือกตัวกลุ่ม.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การทดสอบเครื่องมือ.....	34
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	35
การวัดตัวแปร.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
การประมวลผลข้อมูล.....	39

(ต่อ)

หน้า

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ตอนที่ 1 ภูมิหลังทั่วไปและประวัติการสูบบุหรี่.....	41
ตอนที่ 2 การรับข่าวสาร.....	49
ตอนที่ 3 ความเชื่อทางสุขภาพ.....	67
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด.....	78
ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน.....	82
ตอนที่ 6 ความแตกต่างระหว่างความรู้สึกที่มีต่อข่าวสาร 3 ระดับกับองค์ประกอบความเชื่อทางสุขภาพ.....	85
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	105
บรรณานุกรม.....	108
ภาคผนวก ก.	113
ภาคผนวก ข.	124
ประวัติผู้เขียน.....	126

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ก	จำนวนประชากรที่สูบบุหรี่	6
ข	ช่วงอายุของผู้สูบบุหรี่ (ชาย)	7
1	แสดงเนศของผู้เข้าร่วมโครงการ.....	41
2	แสดงอายุของผู้เข้าร่วมโครงการ.....	42
3	แสดงการศึกษาของผู้เข้าร่วมโครงการ.....	42
4	แสดงอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ.....	43
5	แสดงปริมาณบุหรี่ที่สูดต่อวัน.....	44
6	แสดงช่วงอายุที่เริ่มสูบบุหรี่.....	45
7	แสดงจำนวนผู้สูบบุหรี่ในครอบครัว.....	45
8	แสดงความสัมพันธ์ของผู้สูบบุหรี่ในครอบครัว.....	46
9	แสดงพฤติกรรมการนยาขามเลิกสูบบุหรี่.....	47
10	แสดงวิธีการที่เคยใช้ในการนยาขามเลิกสูบบุหรี่.....	47
11	แสดงเหตุผลที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่.....	48
12	แสดงความคิดเห็นต่อการใช้หมากฝรั่งช่วยในการเลิกสูบบุหรี่.....	48
13	แสดงความเชื่อมั่นในวิธีการเลิกสูบบุหรี่โดยใช้หมากฝรั่ง.....	49
14	แสดงจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ โดยใช้หมากฝรั่งจากสื่อต่างๆ.....	49
15	แสดงการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆ.....	51
16	แสดงปริมาณการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆในช่วง 3 เดือน จำแนกตามความถี่.....	53
17	แสดงปริมาณการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่จากสื่อต่างๆในช่วง 3 เดือน จำแนกตามระดับปริมาณ.....	54
18	แสดงรายชื่อหนังสือพิมพ์ที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	55
19	แสดงรายชื่อนิตยสารที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	56
20	แสดงรายชื่อสถานที่ที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับหนังสือวิชาการ ที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	56
21	แสดงรายชื่อรายการโทรทัศน์ที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	57

สารบัญตารางต่อ

ตารางที่		หน้า
22	แสดงรายชื่อรายการวิทยุที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสาร เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	58
23	แสดงรายชื่อสถานที่ที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้เคยเห็นโปสเตอร์ เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	59
24	แสดงรายชื่อสถานที่ที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้เคยดูนิทรรศการ เกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่.....	59
25	แสดงรายชื่อสื่อบุคคลที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าได้รับข่าวสารเกี่ยวกับ การเลิกสูบบุหรี่.....	60
26	แสดงระดับความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ จำแนกตาม ค่าคะแนนเฉลี่ย.....	61
27	แสดงระดับความรู้สึกที่มีต่อข่าวสารเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ จำแนกตาม ปริมาณ.....	63
28	แสดงประสบการณ์การเคยเห็นบุคคลอื่นป่วยเพราะสูบบุหรี่.....	63
29	แสดงรายชื่อโรคที่เคยเห็นบุคคลอื่นป่วยเพราะสูบบุหรี่.....	64
30	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการกับบุคคลอื่นที่ป่วยเพราะ สูบบุหรี่.....	64
31	แสดงประสบการณ์การป่วยเพราะสูบบุหรี่.....	65
32	แสดงรายชื่อโรคที่ผู้เข้าร่วมโครงการระบุว่าเคยป่วยเพราะสูบบุหรี่.....	65
33	แสดงค่าเฉลี่ยการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มสาเหตุ มาจากการสูบบุหรี่.....	67
34	แสดงค่าเฉลี่ยการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจาก การสูบบุหรี่.....	69
35	แสดงค่าเฉลี่ยการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่.....	71
36	แสดงค่าเฉลี่ยการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่.....	73
37	แสดงระดับการรับรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความเชื่อ ทางสุขภาพ จำแนกตามปริมาณ.....	74
38	แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบแต่ละด้านของความเชื่อ ทางสุขภาพ.....	76

สารบัญตารางต่อ

ตารางที่		หน้า
39	แสดงระดับความถี่ทางสุขภาพ.....	77
40	แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด.....	78
41	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับระหว่างปริมาณการรับท้าวสารและความรู้สึกที่มีต่อท้าวสาร กับการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่.....	79
42	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับระหว่างปริมาณการรับท้าวสารและความรู้สึกที่มีต่อท้าวสาร กับการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่.....	80
43	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับระหว่างปริมาณการรับท้าวสารและความรู้สึกที่มีต่อท้าวสาร กับการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่.....	80
44	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับระหว่างปริมาณการรับท้าวสารและความรู้สึกที่มีต่อท้าวสาร กับการรับรู้เกี่ยวกับอุปสรรคของการเลิกสูบบุหรี่.....	81
45	แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 และสมมติฐานที่ 2	82
46	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงต่อการป่วยด้วยโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความรู้สึกต่อท้าวสาร 3 ระดับ.....	85
47	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยภายหลังการทดสอบความแปรปรวนในตารางที่ 46	86
48	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลิกสูบบุหรี่ ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความรู้สึกต่อท้าวสาร 3 ระดับ.....	86
49	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยภายหลังการทดสอบความแปรปรวนในตารางที่ 47	87